Трибуна вільного українського слова на вільній американській землі

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

Адреса Редакції і Адміністрації: 'Svoboda', 81-83 Grand St., Jersey City, N. J.
Тел: HEnderson 4-0237
УНС: HEnderson 5-8740

РІК LXIII. Ч. 236. TWO SECTIONS (SECTION 1) ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, СУБОТА, 8-го ГРУДНЯ (DECEMBER) 1956. ЦЕНТІВ 10 CENTS No. 236. VOL. LXIII.

СОВЄТИ ПРОГРАЮТЬ БІЙ ЗА ПАНУВАННЯ НАД СВІТОМ — ЗАЯВЛЯЄ НІКСОН

ВІЦЕ-ПРЕЗИДЕНТ З'ЯСОВУЄ КОНЕЧНІСТЬ ПІДТРИМАТИ ВЕЛИКУ БРИТАНІЮ В ТЯЖКІЙ ДЛЯ НЕЇ ЧАС І СТВЕРДЖУЄ, ЩО ПОДІЇ НА МАДЯРЩИНІ Є ПЕРЕЛОМОВИМИ В БОРОТЬБІ ЗА ПЕРЕМОГУ НАД СВІТОВИМ КОМУНІЗМОМ БЕЗ ЗАСТОСУВАННЯ ВІЙНИ

Ню Йорк. — Промовляючи до керівників автомобільної індустрії на прийнятті, влаштованім з приводу Крайової Автомобільної Виставки, віцепрезидент Ричард М. Ніксон, присвятив свою промову актуальним справам закордонної політики. З'єдинені Держави Америки — заявив він — зобов'язані передусім допомогти Великій Британії в трудній ситуації, в якій вона опинилася внаслідок Суезького конфлікту і заблькування Суезького Каналу. Негайна і безпосередня допомога для Британії є в інтересі самої Америки і цю справу без усякого сумніву підтримують обидві американські партії. З'єдинені Держави не підтримували збройного виступу Франції і Великої Британії проти Єгипту, вважаючи, що не може бути двох моральних законів — одного для сильних і могутніх і другого для слабих і безборонних. Але ж саме ця позиція З'єдинених Держав дала їм моральну силу засудити безоглядну і варварську совєтську інвазію на Мадярщину. Мілітарна перемога Британії і Франції над Єгиптом не привела б за собою тривалої розв'язки в Середньо - Східньому конфлікті і тому теж треба підкреслити заслугу президента Айзенгавера і державного секретаря Доллеса, що вони в цій справі вибрали тверду дорогу принципів, а не легкий шлях доцільности. Це теж дало З'єдиненим Державам можливість мобілізувати моральні сили світу проти потворної совєтської несправедливости супроти Мадярщини. Об'єднані Нації не мають армії, що її могли б післати на допомогу геройським борцям за свободу на Мадярщині. Немає теж і трактатів, які б ґарантували негайну збройну підтримку для цієї заатакованої Совєтами країни. Єдиною зброєю в обличчі безпосередньої загрози третьої світової війни могло бути моральне засудження совєтських агресорів. Дехто думає, що таке засудження без застосування мілітарної акції нічого не значить і не вартує. Але ж ніколи не можна недоцінювати зброї морального засудження і важливість її розуміють сьогодні уже й Совєти. Короткозорі люди вважають, що своєю мілітарною акцією на Мадярщині Совєти здобули велику мілітарну перемогу. Але хто дивиться глибше і тверезо, той усвідомлює, що встановивши мілітарну контролю над Мадярщиною, Москва увійшла в стадію програвання свого велетенського бою за панування над світом. Стверджуючи це, Ніксон висловив своє переконання, що події на Мадярщині є переломовими з огляду на можливість подолання світового комунізму без застосування війни. Москва опинилася сьогодні в критичній ситуації, відрікаючися від методів Сталіна, вона вернулася тепер знову до них і через те втратила прихильність, а то й довір'я в світі, що його почали здобувати Совєти з допомогою політики усмішок і коекзистенції. Сьогодні Москва не може покладатися ні на льояльність своїх сателітів, ні навіть на льояльність своїх військ. Після того, що сталося на Мадярщині, немає в світі, зокрема поміж невтральними, ніодного народу, що довіряв би совєтським катам Будапешту. Сьогодні всі в світі знають, що комунізм не здійснює того, що обіцяє, значить не дає незалежности, свободи, економічного поступу і миру, але приносить із собою колоніялізм, невільництво, економічну експлуатацію та війну.

ДЕРЖАВНИЙ СЕКРЕТАР ВЕРНУВСЯ ДО ПРАЦІ

Джан Фостер Доллес, який місяць тому перебув важку операцію пістряка, настільки видужав, що вернувся знову до праці. Бачимо його на цій світлині у розмові з його заступником, Гербертом Гувером, мол. Державний секретар Доллес виїздить в найближчому тижні до Парижу на засідання Ради НАТО, яка звичайно буває з'їздом 15-ох міністрів закордонних справ.

„Маємо ворога, який уперто прагне панувати над світом", — каже секретар фльоти

Ню Йорк, Н. Й. — Секретар фльоти Чарлз С. Томас промовляв на прийнятті в Банковім Клюбі в Ню Йорку і заявив, що вільний світ і ЗДА „мають проти себе ворога, який уперто прагне запанувати над світом". Томас казав, що він не передбачає третьої світової війни, але вона може вибухнути як наслідок „помилки в розрахунках". Світ переживає „відродження націоналізму", і внаслідок цього будуть міжнародні непорозуміння, головним чином між човими країнами. Справа в тому, щоб мудрою закордонною політикою не дозволити, щоб із тих непорозумінь не виникла третя світова війна. Томас твердив, що „втримання сильної оборонної програми" матиме добрий вплив на економіку цієї країни. ЗДА стараються про приязні зв'язки з Францією та Англією, бо це ж „наші приятелі й союзники". Секретар оборони Чарлз Е. Вилсон дбає про те, щоб на оборону видавати стільки долярів, скільки потрібно впродовж найближчих років, як довго триватиме політичне напруження.

Домагаються понад чотири більйони на допомогу закордонові

Вашингтон. — Агенції, які займаються допомогою закордонові, предложили бюджетовому бюру проєкт допомоги закордонові в висоті понад чотири більйони долярів. Ці видатки на допомогу закордонові призначені на фінансовий рік, який починається 1-го липня 1957-го року. Державний департамент і департамент оборони та Адміністрація Міжнародної Співпраці погодилися в тому, що на допомогу закордонові треба призначити більш як 4 більйони долярів. Цю суму мало б затвердити бюджетове бюро і на неї мав би погодитися Білий Дім, і тоді президент Айзенгавер предложить її Конґресові.

До кінця року мають привезти до ЗДА 21,500 мадярських втікачів

Огеста, Джорджія. — З тимчасового Білого Дому повідомляють, що президент Айзенгавер зарядив, щоб ще цього року привезли до цієї країни 21,500 мадярських втікачів. Це буде найбільший в історії перевіз іміґрантів — втікачів під час миру. Втікачів перевозитимуть літаками і кораблями. Якщо забракне військових літаків, то уряд винайме літаки приватних ліній. Відлітатимуть літаки з Мюнхену, як тільки німецький уряд дозволить на те, щоб німецькі військові літаки могли звідтам стартувати. Три американські кораблі відпливатимуть із Бремергафену. 6,500 втікачів прибудуть на постійний побут до цієї країни, а 15,000 з дозволом на побут на необмежений час, з тим застереженням, що Президент внесе законопроєкт, щоб тим іміґрантам дозволити постійно жити в цій країні. Всі втікачі прибуватимуть до військового табору Кілмер в Ню Джерзі, а звідтам їх розвожуватимуть до тих місцевостей, де вони дістануть працю та мешкання. Спочатку літаки привозитимуть денно по 100 втікачів, а пізніше по 500 осіб на день. Три кораблі зможуть перевезти по 1,600 осіб за один раз.

Засудили трьох злочинців за співучасть в осліпленні Рісела

Ню Йорк, Н. Й. —Суд присяжних визнав винними трьох злочинців, які брали участь в змові на осліплення журналіста Віктора Рісела за те, що він виступав проти злочинців в робітничих організаціях. Суд визнав винними колишнього власника крамниці з солодощами Ґондольфа Міранті, пекарського робітника Домініка Банді та брата Ейба Тельві — Лія. Ейб Тельві мав 5-го квітня облити сірчаним квасом Рісела, а всі засуджені пізніше допомагали йому ховатись перед владою і перед тими, які хотіли його позбутися як небезпечного свідка злочину. Їх засуджено за те, що перешкоджали судові в праці знайти злочинця, що осліпив Рісела. Засудженим грозить кара п'ятирічної тюрми та гривна в висоті до 10.000 долярів. Суд має ще судити Джанні Дія, Чарлза Туза, Чарлза Карліна і Теодора Рія, — також за співучасть у змові на осліплення Рісела.

Ще 5 українських лікарів склали іспити

Ню Йорк. — Головна Управа Українського Лікарського Товариства в Америці інформує, що дальших 5 українських лікарів склали в останньому часі приписані законом іспити, які дають можливість повної лікарської практики. Іспити склали: д-р Микола Терлецький в Ню Джерзі, д-р Теодозій Сеньківський в Ню Йорку і Огайо, д-р Андрій Шавала в Огайо, д-р Ярослав Рожанковський в Ню Йорку і д-р Климентій Рогозинський в Іллиной.

Конґресмен Келлі проти заборони президентові кандидувати більше як два рази

Вашинґтон. — Демократичний конґресмен А. Б. Келлі закликає обидві партії до того, щоб скасувати конституційну заборону президентові кандидувати більше як два рази на це становище. Цей конґресмен в листі до членів Конґресу заявляє, що республіканська більшість в Конґресі в 1947 році ухвалила поправку до Конституції, згідно з якою президент ЗДА не може третій раз кандидувати на те становище. Конґресмен Келлі твердить, що республіканці хотіли при допомозі ухвалення цього закону виявити своє невдаволення з колишнього президента-демократа Ф. Д. Рузвелта, який аж чотири рази був вибираний на президента. Теперішній республіканський президент Айзенгавер заявив недавно на пресовій конференції, що можна сумніватися в тому, чи ця заборона свідчить про мудрість того Конґресу, який її ухвалював. Сам Айзенгавер не міг би вже третій раз кандидувати, бо він мав би в 1960 році 70 років, а вже тепер демократи натякали на те, що досі не було такого американського президента, який кінчав би свій уряд в 71-му році життя.

В АМЕРИЦІ

● **Президент Айзенгавер** просив Гаролда Е. Стассена залишитися на становищі дорадника президента в справах розброєння. Дехто гадав, що Стассен, який довший час противився кандидатурі Ніксона на віце-президента, зрезиґнує з свого посту.

● **Голова організації** Молоді Республіканці у стейті Коннектикат, Вільям Гілл, заявив, що його організація підтримуватиме пропозицію, щоб стейтові законодатні установи прийняли закон, згідно з яким особи після скінчення 18-го року життя, дістають право голосування. В цьому стейті тепер голосують тільки ті громадяни, які закінчили 21 рік життя.

● **Д-р Семюел Шепперд,** який відбуває кару досмертного ув'язнення в стейтовій тюрмі в Колумбусі, Огайо, братиме участь в тюремній виставі разом з іншими в'язнями. Він засуджений за вбивство своєї вагітної жінки Мерілин 4-го липня 1954 року.

● **Державний департамент** вияснює, що громадяни ЗДА можуть старатися про виїзд до СССР, хоч американський уряд припинив акцію виміни культурних сил з Совєтами. Цього року 2,500 американців відвідало СССР. Не відомо, чи уряд СССР буде видавати візи американцям.

● **Провідник американських** соціялістів Норман Томас заявив, що Кремль може шантажувати вільний світ, але СССР не готовий до того, щоб почати аґресивну війну. На думку Томаса, тільки помилковий крок Заходу, може спричинити загальну аґресію Кремлю. Події на Мадярщині свідчать, каже Томас, що комуністи не змінилися після смерти Сталіна.

● **В суботу 8-го грудня** у Ню Йорку в новозбудованому „Колізеумі" відкриється виставка автомобілів, на якій показуватимуть 124 пасажирські авта на 2-му і 3-му поверхах і 66 тягарових авт та автобусів — на першому. Під час виставки влаштовуватимуть музичні імпрези, бо сподіваються, що її відвідають 750,000 осіб. Остання автомобільна виставка в цьому місті відбулася 1940 р.

УРЯД ІДЕНА ПЕРЕМІГ В ПАРЛЯМЕНТІ

Лондон. — Англійський уряд, якому грозив упадок внаслідку не тільки гострих атак збоку соціялістичної опозиції, але й „бунту" внутрі власної консервативної партії, в остаточному голосуванні таки переміг і вдержався при владі. Резолюцію опозиційної партії Праці, в якій казалося про „катастрофальну політику" уряду, відкинено великою більшістю 327 проти 260 голосів. Внесок уряду на признання йому довір'я дістав 312 голосів „за" і 260 „проти". Склад англійської палати громад (нижчої палати парляменту) такий: 343 посли консерватистів, 276 партії Праці, 5 лібералів, 1 незалежний, 1 мандат з проурядової ірляндської партії і 4 необсаджені ірляндські мандати. Небезпечною для уряду ситуація стала б в моменті, коли б поважна кількість консервативних послів стрималась від голосування. Партійному проводові консерватистів удалося переконати невдоволених політикою Ідена консервативних послів, щоб вони у вирішному моменті таки врятували уряд від упадку. Сам Антоні Іден, який перебуває на лікуванні на Ямайці (Джамейці) вернеться в половині цього місяця назад до Лондону. Дводенна дебата над закордонною політикою у парляменті була дуже гаряча. Палким речником уряду був заступник Ідена, лорд королівської печаті Батлер, який гостро і темпераментно полемізував з закидами опозиції.

Франція заініціювала конференцію „великої трійки"

Париж. — Французькі політичні чинники і широке громадянство стрінули з великим вдоволенням вістку, що президент Айзенгавер зручив американському амбасадорові з Парижу Діллонові, який прибув на спеціяльні розмови до ЗДА про дальший розвиток взаємин між ЗДА і Францією, персонального листа до прем'єра Ґю Молле. Даґлас Діллон вертається на другий тиждень до Парижу разом із державним секретарем Дж. Ф. Доллесом, який їде туди на засідання Ради НАТО. Водночас французький амбасадор у Вашинґтоні Ерве Альфан представив державному секретареві Доллесові у Вашинґтоні проєкт прем'єра Молле, щоб у січні у Вашинґтоні відбувся з'їзд голів урядів ЗДА, Англії і Франції та їхніх міністрів закордонних справ. Франція вже в минулому місяці заходилася, щоб перевести такий з'їзд, але тоді през. Айзенгавер заявив, що „тепер не пора" на це, бо, мовляв, справу Середнього Сходу вирішує Генеральна Асамблея ОН. Гадають, що тепер, коли Англія і Франція відкличуть цілком свої війська з Єгипту, ситуація буде цілком інша і що така конференція „великої трійки" відбудеться.

Зворот у політиці Франції в Альжирі

Париж. — Французький уряд проголосив розв'язання всіх 333-х громадських рад в Альжирі та заповів вибори нових. Всі ті ради були опановані й контрольовані европейськими поселенцями в Альжирі, майже без винятку французами. За існуючим законом дві третини кожної такої громадської ради мусіли становити европейці, а одну третину тубільці, дармащо французьке населення в Альжирі становить одну восьму тубільчо-арабського. Надалі громадські ради мають складатись на половину з французів і наполовину з арабів. Хоч воно все ще не відповідає пропорційному відношенні серед мешканців Альжиру, все-ж уже справедливіше, тим більше, що тубільці ані скількістю фахових сил, ані своїм економічним потенціялом не всилі претендувати на повний крайовий провід. Тому серед арабського населення ця французька реформа викликала корисне враження, як зворот у дотеперішній політиці повної майоризації місцевого населення французами в усіх ділянках життя. Зате серед французьких поселенців декрет паризького уряду викликав відразу протести. Міністер для справ Альжиру Роберт Лякост, який урядує в Альжирі, стягнув на себе гостру критику в парляменті за свою політику „пацифікування" Альжиру виключно лише військово-поліційними репресіями. Йому закидають, що він проголошує разураз повідомлення про „заспокоєння" в Альжирі, але сам не виїздить ніколи на вулицю ані в край без сильної військової охорони.

Совєти провокують нову бльокаду Берліну

Берлін. — В останніх тижнях множаться випадки таких „інцидентів" в совєтській смузі, яка розділює Західній Берлін від Західньої Німеччини, які вказують на тенденцію большевиків доводити до щораз більшого напруження, що з черги могло б повторити ославлену бльокаду Берліну з 1949 року. Большевицькі застави роблять щораз труднощі то американським, то англійським валкам. В останню середу 5 грудня ц. р. американська валка, яка складалась з 10-х військових вантажних авт, ескортованих трьома старшинами і 18 вояками, завернула назад, бо совєтський старшина не задовольнився пред'явленим йому письменним виказом, який зміст тих вантажних авт, і списком американських старшин і вояків, а зажадав пред'явлення персональних документів від конвоюючих американців та права сконтролювати всі вантажні авта. З американської командантури в Берліні над'їхав полк. Вернон Гаммондс, а з совєтської командантури полк. Романенко. Цей останній твердив, що він дістав від вищої совєтської військової команди наказ точно контролювати всі американські транспорти і перешукувати їх, чи не скриваються там втікачі. Тоді американську валку відкликано назад до Берліну. Це сталося на контрольному пункті Драйлінден на шляху до Гельмштед у Зах. Німеччині.

Західня Німеччина вирішила справу рекрутації

Бонн. — Західньо-німецький райхстаґ, себто нижча палата парляменту, прийняв великою більшістю голосів закон про 12-місячну військову службу. Перших 15.000 рекрутів буде покликаних до війська з початком 1957 року. Щоб рекомпенсувати первісний проєкт півторарічної військової служби — прийнято водночас постанову, що можна приймати до 60% всіх військовиків з-поміж добровільців, які мають служити по півтора року. Всі військовики, закінчивши однорічну військову службу, мають перейти ще 9-місячний вишкіл у резерві, до свого 35-го року життя. Загал німців — твердить преса — перехилився під впливом останніх подій на Мадярщині до погляду Аденауера, що Західня Німеччина повинна мати сильну армію. Соціялісти надалі стоять на непримирливому принциповому становищі проти обов'язкової рекрутації. Західньо-німецька армія, мовляв, буде служити „західнім капіталістам", а не німецькому народові — говорять соціялістичні демагоги

ЗНОВУ СТРІЛЯНИНА НА ВУЛИЦЯХ БУДАПЕШТУ

УРЯД ЗДА ЗАПРОТЕСТУВАВ ПРОТИ ДАЛЬШОЇ АКЦІЇ СОВЄТСЬКОГО ВІЙСЬКА В МАДЯРЩИНІ

Відень. — У четвер 6 грудня на вулицях Будапешту відбулись нові демонстрації, які довели до стрілянини, людських жертв і численних арештувань. Вперше за весь час совєтської окупації на Мадярщині, прийшло до зудару між двома групами демонстрантів: одною, що йшла з червоним прапором, і другою — трикольоровим національним мадярським прапором. Комуністична поліція і совєтське військо взяло сторону прокомуністичних демонстрантів, які кричали „ми хочемо миру". Демонстрації і сутички відбулись в різних частинах міста, як ось перед каварнею, яку перетворено на тимчасовий шпиталь для ранених і місце зосередження арештованих, та на майдані перед західньою залізничою стацією. За непотвердженими поголосками — серед стрілянини згинули два демонстранти й кількадесят було поранених. Масово розкинені нові летючки закликали до переведення між годинами 1-ою і 2-ою по пол. „годину мовчанки" на знак жалоби по поляглих якраз місяць тому, коли совєтські танки вдерлися до Будапешту і здавили повстання. Перед 1-ою годиною по полудні вулиці опорожніли, всі поспішили додому, але тим густіше заroїлись вулиці в пізніших годинах, і тоді саме прийшло до демонстрацій і заворушень.

Тим часом заст. державного секретаря Роберт Морфі закликав до державного секретаріяту совєтського шарже д'афер Сергея Строганова і передав йому протест американського уряду проти дальшого тероризування мадярського населення совєтськими збройними силами. Безпосередньою причиною того протесту стала вістка, яку державний секретаріят дістав від своєї амбасади в Будапешті, що під час мирної демонстрації мадярських жінок в останній вівторок совєтські танки заїхали перед будинок американської амбасади і заступили вступ до неї та вихід. В американському протесті звертається увагу Москві, що американська амбасада знаходиться на терені Мадярщини, а не Совєтського Союзу і що тією останньою поведінкою совєтського війська в Будапешті Москва ще раз доказала, що вона вважає Мадярщину необмеженим тереном своїх дій. Водночас на терені Об'єднаних Націй американський амбасадор Кебот Ладж увійшов в контакт із 13 делеґатами инших держав, які разом із ЗДА підписали були останню резолюцію в справі висилання обсерваторів від ОН на Мадярщину. Кебот Ладж розіслав членам ОН листа з вказанням на обманливу і негідну поведінку комуно-мадярської делегації в ОН, яка старалася викликати враження, що уряд Кадара погодився на приїзд Гаммершилда до Будапешту, коли тим часом офіційне радіо з Будапешту відкинуло такі відвідини. В колах ОН — за твердженням американських часописів — зростає переконання, що треба відмовити теперішній комуно-мадярській репрезентації право заступати Мадярщину.

На Ісляндії залишається американська база

Вашинґтон. — Ісляндія офіційно повідомила З'єдинені Держави, що вона відкликує своє домагання, щоб ЗДА зліквідували свою морську й летунську базу в Тефлявіку, влаштовану там під час останньої війни на просьбу самої Ісляндії. Ісляндський парлямент прийняв був резолюцію проти тієї бази, а уряд, опертий на партійну коаліцію з участю комуністів, рішив був перевести ту ухвалу в діло. Тим часом події на Мадярщині та частинно й на Середньому Сході змінили настрої в Ісляндії й усвідомили тамошнє населення, що у світі нема такого тривкого миру, як воно думало, і що Совєти далі становлять небезпеку для всіх вільних країн. Ісляндія взагалі не має своєї армії. Москва штучно плекала там пацифістичні настрої і заманювала публіку виглядами на торгівлю. Дальші переговори ЗДА й Ісляндії охоплюють також погану господарську ситуацію Ісляндії, що її характеризує цьогорічний бюджетовий дефіцит у висоті 30,000,000 долярів.

Олімпійські змагання у водному м'ячі закінчилися брутальним виступом совєтської репрезентації

Мелборн. — Змагання у водному м'ячі, що відбулися дня 6-го грудня між совєтською і мадярською олімпійськими репрезентаціями, закінчилися криваво. В цих завзятих змаганнях за олімпійське першенство совєтський змагун Валентин Прокопов потурбував мадярського змагуна Ервіна Задора так, що цей мусів вийти із води з важко пораненим обличчям. Брутальна гра совєтських змагунів не дала їм перемоги, бо переможцями вийшли таки мадяри, виграючи 4 до 0. Присутні глядачі висловлювали голосно своє обурення і погрози в бік совєтських змагунів за їх брутальну гру і совєтську репрезентацію мусіла взяти під охорону австралійська поліція.

В СВІТІ

● **Комуно-мадярський амбасадор** у Вашинґтоні, Петер Кош, насправді називається Лев Кондукторов і є совєтським громадянином. Заявив це публічно колишній високий службовик мадярського міністерства закордонних справ Лясло Гельмечі, який утік до Відня. Імре Надь звільнив був Коша, але поворот до влади мадярських „сталіністів" привернув давню посаду і тому совєто-комуно-мадярському висланцеві.

● **У м. Ліль, у Франції,** поліція, шукаючи в приватних домах злочинця, випадково знайшла дві особи, що їх 42 роки тримала в герметично замкненій кімнаті їхня мати, тепер 78-річна старушка. Це — 59-річна донька цієї старушки, яка, мавши 17 років, втратила обидві ноги в нещасливому випадку, і 53-річний син, багато років спаралізований. Мати утримувала себе і їх з допомоги від публічних установ та з праці по домах. Обоє в'язнів втратили людську мову і радше похожі на звірів, як на людей. У їх кімнаті було жахливе повітря. Поліція затаїла прізвища цих в'язнів.

● **Папа Пій XII** призначив трьох єпископів для, так званих, відзисканих земель, себто колишньої німецької території, прилученої до Польщі після останньої війни. Поляки дуже врадувані цим, бо вбачають у цьому доказ, що Ватикан підтримує їхні претенсії на землі, що є об'єктом спору між Польщею і Німеччиною.

● **Перед Об'єднаними Націями** в Ню Йорку все ще повіває мадярський прапор із зорею серед колосків збіжжя та серпом і молотом. Тим часом в останній революції на Мадярщині змінено прапор на інший — червоно-біло-зелений з гербом Кошута. Комуно - мадярський уряд Кадара побоявся привернути назад зненавиджену комуністичну емблему на прапорі, і тепер Імре Горват, його міністер закордонних справ, скаржиться, що вже два тижні не може допроситись, щоб поставили „правильний" прапор.

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays and holidays (Saturday and Monday issues combined) by the Ukrainian National Association, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City 3, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J., on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879

Accepted for mailing at special rate of postage provided for Section 1130 of Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

За оголошення редакція не відповідає і не зобов'язується повертати незамовлені матеріяли.

Адреса: "SVOBODA", P. O. Box 346, JERSEY CITY 3, N. J.

ВИЙНЯТКИ, ЩО ПОВИННІ БУТИ ПРАВИЛОМ

Можна мати всіляку оцінку і різні погляди на стан нашого теперішнього суспільного життя в Америці в багатьох його галузях. Можна знаходити й наводити багато прикладів його поширення і поглиблення, як можна вказувати й на численні його недомагання. Зокрема, пророчистим було б порівняння нашого теперішнього стану із станом перед другою світовою війною. В цьому немає нічого надзвичайного, бо кожна суспільність і кожна її група завжди мала і матиме свої світла і тіні, завжди поступала і поступатиме так, за що їй можна докоряти або за що можна давати їй признання. Таке вже є життя.

Все ж таки, у порівнянні з минулим, з нашими американсько-українськими традиціями та принципами, є у нас, зокрема, одне недомагання, яке вимагає глибшої застанови і дбайливішої перевірки. Маємо на думці справу жертвенности, яка є майже рівнозначна з „американізмом" та з поняттям американця. Пожертви на добрі цілі, взаємні подарунки — це одна з головних прикмет американської системи. Підкреслює це особливо передріздвяний сезон, коли пошта ледве справляється з пересиланням подарунків. Робиться це вже порядком якогось обряду, для виявлення певних почуттів, бо ж величезна більшість тих, які одержують подарунки, могли б собі легко і без шкоди для свого бюджету самі їх придбати. Що більше, вони, часто, вже мають подаровану їм річ у своїй хаті чи в своїй кишені. А все ж таки приємно одержати переданий від щирого серця подарунок.

На такому тлі мусить разити розмірно дуже мала наша жертвенність на добрі цілі. Мусить вона разити, зокрема, ще й в обставинах незрівняного добробуту, в якому ми живемо.

При цьому необхідно пригадати знову один з головних принципів нашого суспільного життя, створений від самого початку українського поселення в цій країні і освячений понад півстолітньою традицією. Віддзеркалює його чи не найкраще відомий і багато разів цитований вірш одного з наших піонерів-вуглекопів, який писав своїм рідним: „Під землею я працюю, гріб собі копаю, щоб вам хату поставити у Рідному Краю". Працювали наші люди тут на те, щоб допомогти Рідному Краєві, а все наше суспільне життя було скероване саме в тому напрямку, щоб здобути якнайбільше фондів на добрі цілі. Перегляньте давні річники „Свободи" і переконаєтесь, що кожний допис про життя наших громад, кожне повідомлення про національні і родинні імпрези закінчувались там — виказом пожертв та підсумками прибутків на народні цілі.

Як же інакше є тепер у нас. Наші родинні імпрези багатолюдні, *на них „столи вгинаються"*, наші люди змагаються в коштовностях і в банкових контах, ми все маємо, тільки того найголовнішого — пожертв на народні цілі — дасть Біг. Не краще і з нашими політичними та культурними імпрезами. Добре, як немає дефіциту, а прибутки на народні цілі щораз рідше явище.

На такому тлі не можна з окремим признанням не підкреслити відбутого в половині листопада в Ню Йорку дбайливо підготованого і вміло переведеного Товариського З'їзду кол. студентів львівських високих шкіл, в кінцевому результаті якого передано Науковому Товариству ім. Шевченка чотири з половиною тисячі долярів на видання англомовної книги про український Львів. Очевидно, що це не одинока імпреза, з якої народна справа поважно скористала. Маємо деякі наші громади, які вміють з відносно малої імпрези придбати тисячу і більше долярів на народні цілі. Також влаштовувані Лігою Молоді до 1950-го року відомі „Гомони України" приносили для добрих цілей чи не вдвоє „грубші" тисячі, навіть як їх приніс з'їзд львов'ян.

Та це те, що „було", а в теперішніх обставинах кінцевий результат того з'їзду, як і самий з'їзд та деякі інші імпрези вже справді становлять тільки вийнятки, хоч саме вони повинні бути правилом. Уявімо собі тільки, як виглядало б наше життя, як виглядав би наш УКК і наш ЗУАДК, як виглядали б НТШ і УВАН, як виглядали б наші видавництва та взагалі наша праця і її результати, якби ми в теперішніх, за всі часи найкращих матеріяльних обставинах нашої спільноти і найкращої господарської коньюнктури в цій країні, вернулись знову до тих наших традицій і принципів, що їх відсвіжив з'їзд львов'ян в Ню Йорку.

Саме цей поворот до тих традицій повинен стати нашим гаслом дня, і під ним та з ним ми повинні повести нашу працю. Вертаймось до тих старих традицій, і створимо нові неоцінені вартості, запишемо нову світлу сторінку в історії нашої спільноти!

ПРОБЛЕМА МАДЯРСЬКИХ УТІКАЧІВ

Від 23 жовтня ц. р., коли вибухла на Мадярщині протикомуністична революція, а радше від 2 листопада ц. р., коли совєтські танки здавили цю революцію, впродовж одного місяця нахлинуло до Австрії кругло 100.000 утікачів. Це була одна з тих несподіванок, які заскочили весь світ. Треба признати, що Австрія повелась в даному випадку надзвичайно пристойно. Не тільки австрійський уряд офіційно заявив, що не відмовлятиме ні одному втікачеві з Мадярщини політичного азилю, але й загал австрійського населення, особливо вздовж 150-милевого австро-мадярського кордону, виявило насправді християнський і гуманітарний підхід до цієї людської трагедії. Велич мадярського збройного спротиву совєтським окупантам і розміри катастрофи, якої зазнав мадярський нарід, були такі потрясаючі, що змушували забути матеріялістичний егоїзм і всю вузькість, які — на жаль — так часто і так яскраво проявлялись якраз на терені Австрії щодо „непрошених гостей", як ненависно і призирливо австрійська преса називала „авслендерів", які опинились в Австрії з кінцем останньої війни. Факт, що з тодішнього майже мільйона втікачів в Австрії залишилось по нинішній день все ще 180.000 осіб, з того коло 130.000 в нещасних таборах, ще більше підкреслює пристойність теперішнього ставлення Австрії. Її офіційна невтральність і оправдане побоювання спровокувати нову совєтську агресію, змушували австрійський уряд відмовитись від усяких закликів до втікачів та підбадьорювання мадярів до втечі. Але австрійське населення вздовж кордону спонтанно вивішувало на своїх домах мадярські прапори, які стали для втікачів спасенним дороговказом.

Проте, розміри цієї еміґрантської хвилі переросли всякі передбачення. Буквально за кілька днів маси втікачів заповнили 63 табори, на швидку руку відкриті *австрійськими властями в трьох* колишніх підсовєтських і шістьох західніх австрійських краях (провінціях). Це колишні табори ДП, колишні касарні совєтського війська й різні інші будівлі, у надто поганому стані, щоб служити будь-яким кращим житловим чи фабричним цілям. Австрійські чинники рахували, що, на випадок найбільшої катастрофи і найідеальніших можливостей для втечі, прибуде щонайбільше 75.000 втікачів, з яких 60.000 можна буде примістити по таборах, а 15.000 по готелях, гостинницях та у приватних домах. Цей плян перевернувся котьголовою. На день 30 листопада підраховано 108.000 утікачів, крім ще не зареєстрованих. Хоч первісна щоденна „квота" еміґрантів упала внаслідок збільшених труднощів при втечі з 8.000 — 12.000 денно до яких 1.500 — 2.000, все ж звужений потік утікачів не перестає й далі плисти до Австрії, пробиваючись крізь різні кордонні щілини.

Таким чином виринули проблеми: 1) масового переселення втікачів із Австрії далі на захід і 2) матеріяльної допомоги втікачам, що ще залишаються в Австрії. Буквально всі країни Заходу поспішили заявити, що вони приймуть мадярських утікачів на постійне поселення, а більшість країн Західньої Европи й американського континенту в міру зростання еміґрантського напливу підвищили первісні цифри допущених до в'їзду на свій терен. Тому, що більшість втікачів прибули буквально лише з тим, що є на них, і без цента в кишені, а в Середній Европі панують тепер суворі морози і в більшості отих наспіх відкритих таборів санітарні умовини жахливі, — відразу вишкірила зуби загроза заразливих хвороб. Отож можна зрозуміти й виправдати австрійський уряд, що він, може не так з бажання позбутися мерщій несподіваного тягару, як радше з дійсної потреби, звернувся з наполегливим закликом до всіх західніх держав, щоб вони виреклись звичайної при прийманні втікачів іміґраційної формалістики. Наскільки західній світ прихильно й із зрозумінням поставився до цього заклику, вказує найкраще приклад З'єдинених Держав. Коли місяць тому Президент проголосив, що ЗДА приймуть 5.000 мадярських утікачів, то рівно через чотири тижні після того підніс цю квоту до 21.500, з якої 16.500 призначено на іміґрацію за звичайним законом МекКаррена-Волтера з 1952 року, а 5.000 за т. зв. РРАктом з 1953 р. В обох випадках виявилась потреба обминути дотеперішні законні формальності. Треба було оминути, зглядно відкласти на пізніше довгу процедуру скринінґів, лікарських оглядин, рентґенологічних досліджень, довжелезних квестіонарів і повільного удільовання віз консулярними комісіями. Завдяки приспішеній процедурі, прийнятій всіми іміґраційними державами, до кінця листопада ц. р. вже виїхало з Австрії на Захід кругло 25.000 втікачів, і йде тепер вже про таке „збалянсування" щоденного припливу нових втікачів та виїзду давніх, щоб загальна їх цифра на терені Австрії щораз зменшувалась.

Проте, ця проблема складніша, як тільки прохарчування, лікарська опіка і переселення. Передусім, мадярська еміґрантська маса дуже зрізничкована. Перша хвиля втікачів була відразу наставлена на постійне переселення до інших країн, в яких ті еміґранти мають своїх кревних чи приятелів. Є між ними й багато таких, які просто скористали з нагоди еміґрувати, а до самого повстання мали далеке відношення. Зате велика кількість пізніших утікачів не хоче давати переселювати себе, як безвольний предмет, а домагається права вибору країни. Третю категорію становлять еміґранти, які взагалі не хочуть виїздити не то з Европи, а й з Австрії. Це ті, які рахуються з можливістю повороту на Мадярщину, як тільки матимуть сяку-таку ґарантію, що теперішня „амнестія" уряду Яноша Кадара перестане бути амнестією в „лапках"; ті, які сподіваються, що зміниться уряд, що може дійсно совєтські війська стягнуть з Мадярщини і прийде порядніша влада.

Окремою проблемою стала збірка фондів. Конґресмен Френсіс Волтер, співавтор згаданого іміґраційного закону і очевидець, як большевики стріляли по другому боці австрійського кордону на втікачів, перший публічно затаврував своєрідний обман, що його допускаються деякі організації і люди в різних країнах, які проголошують „збірки на мадярських утікачів". Людська добросердечність, милосердя і жертвенність ідуть впарі з наївністю і легковірністю. Всі ці прикмети використовують безсовісні одиниці, які є в кожному народі. Але навіть деякі організації без обманливих цілей, які проголосили збірки для мадярів, витрачають надмірний відсоток зібраних фондів на адміністраційний апарат. Уряди усіх західніх держав ближче зацікавилися цією справою.

Врешті окремою сторінкою цієї проблеми є та, яка цікавить безпосередньо нас, українців. Нечисленна мадярська еміґрація на Заході й розмірно невелика американсько-мадярська громада в ЗДА не мають такої організації, як наш Злучений Український Американський Допомоговий Комітет (ЗУАДК). Коли нині американські державні чинники турбуються проблемою, як зцентралізувати збіркову акцію для Мадярщини в ЗДА, а та сама проблема існує в усіх інших державах, то українці з гордістю можуть дивитись на свій ЗУАДК, який протягом 11 років є такою нашою авторитетною централею у всьому світі. Доказом пошани і довір'я, що ним втішається ЗУАДК у міжнародних гуманітарних центрах, є факт, що апарат ЗУАДК в Европі притягнено до співпраці при практичному розв'язуванні проблеми мадярських утікачів. Добре було б, щоб це міжнародне признання поглибило довір'я найширших кол українського громадянства до ЗУАДК і збільшило пожертви на ЗУАДК, одного з найкращих амбасадорів української справи в Америці і в широкому світі.

Ярослав Курдидик

ЯК ЗДА ПЕРЕВОДЯТЬ ПРОБИ ҐЛЬОБАЛЬНОЇ ВІЙНИ?

Коли недавно у зв'язку з теперішнім політичним напруженням ми довідалися про те, що збройні сили ЗДА знаходяться у повному воєнному поготівлі, напевно у багатьох читачів зродилося бажання довідатися дещо ближче про те, як відбувається підготова до того поготівля у нинішньому, повному модернізації і технічної досконалости, часі. Перше як приступити до бойового летунства, одного з найважливіших родів зброї у майбутньому зударі, варто згадати, що, хоч ЗДА не підготовлялися ніколи для того, щоб на когонебудь нападати, за останніх десять років, впарі з розбудовою всебічної оборони, розроблено також точний плян відплатного нападу на ворога, якщо б він поважився зачати війну.

П'ять років зряду, кожного дня точно о годині 8.15 ранку в Колорадо Спрінґс, у головному центрі „CONAD" (Континентал Ейр Дефенс Коменд), у велетенському бетоновому прямокутному будинку, що не має вікон і прецизно ізольований від усіх зовнішніх звуків, відбувається „ґльобальна війна", в якій береться під увагу всі політичні й стратеґічні зміни, що зайшли в найближчому часі. Оперативний штаб очолює відомий військовий авторитет, генерал Е. А. Пертридж, що має за найближчих своїх співробітників генерала летунства, генерала суходільних військ і повної ранґи адмірала, який заступає морські збройні сили. До цього своєрідного „ядра" доходить ціла низка різних ранґою військових фахівців, вибраних з найбільше здібних старшин.

„CONAD", приміщений у своєму бетоновому бльоці, є немов би живчиком і центром могутности ЗДА. В ньому зосереджена безпосередня сполука з усіма стратеґічними центрами ЗДА і Канади, туди збігаються всі нитки від команд бойових з'єднань, розташованих по всіх базах земної кулі. „CONAD" має безпосередні радіотелеграфічні зв'язки з усіма дефензивними центрами від Східнього аж до Західнього побережжя, в Канаді, Алясці і Гренляндії. Кажуть, що „CONAD" це така скомплікована, а водночас така прецизна військова машинерія, якої не знає історія мілітарних дій. Повідомлення від своїх заморських баз вона одержує з такою швидкістю, якби вони знаходились зараз таки біля його будинку.

Невідоме нікому число різного типу літаків відбувають кожного дня з доручення головного командування лети всякого стратеґічного призначення, і на велетенському екрані, що має 1600 квадратових стіп, позначається точно їхні рухи. На окремій діяграмі-показникові відповідна кількість бойових літаків „маркує налет ворожих бомбовиків" і в ту ж мить із 28-х „центральних осередків переловлювання" повідомляють „CONAD" про кількість ворожих літаків, їхню висоту, напрям, швидкість і час, коли їх вперше запримічено та зареєстровано на радаровій сережі, що, як відомо, розтягається на різні обшири ЗДА і Канади довжиною понад 10 тисяч миль і висотою понад 2 миль. Для доповнення вісток про цей т. зв. „повітряний пліт" варто пригадати, що до його контролювання заанґажовано окремі патрульні радарові кораблі, радарові вежі, побудовані на морі, а далі — „пливкі" повітряні осередки, що мають у своєму розпорядженні сотні турбоджетових і звичайних радарових літаків. Всі вони пов'язані з ескадрильями турбоджетових винищувачів та з батеріями ракетних майданців „Ніке", „Теріср" і „Метеор", основне призначення яких — нищити ворожі бомбовики.

Основна підбудова „радарового плоту" — постійні суходільні й морські, пов'язані між собою, осередки, які — коли на їхньому „відтинку" щось станеться — повідомляють негайно головну централю в Колорадо Спрінґс, скільки ворожих літаків вдалося їм зареєструвати і де та якою зброєю їх знищено.

CONAD має свої окремі метеорологічні станції, і тому йому відомі умовини погоди на віддалі тисяч миль. Дуже часто, особливо на далекій провінції, власники радіових і телевізійних апаратів жаліються на хаос, що перебиває їм точний відбір. Ці т. зв. „пасажі — перебої" дуже часто є наслідком „повітряного встрявання" CONAD, який передає за відомими тільки йому кодами важливі доручення своїм „оперативним філіям".

Головне завдання CONAD — вислідити ворожі бомбовики та ракетні стрільна, перехоплювати їх і знищувати, алярмуючи рівночасно всі важливіші воєнні й цивільні об'єкти, яка небезпека і з якого боку їм може загрожувати. CONAD може подати за 5—10 годин наперед пересторогу, і, коли б ворожим літакам все ж таки вдалося прорватися крізь „смертоносну заставу", воно повідомляє про це SAC (Стратеджік Ейр Коменд), яке в ту ж мить переводить відплатну акцію, залежно від потреби — атомовозами або ракетними стрільнами.

Очевидно, що ось така організація американської оборони, при наявності величезних оборонних ресурсів і потенціялу цієї країни, є найкращою ґарантією не тільки безпеки цієї країни, але й світового миру.

РОЗДОРИ МІЖ КОМУНІСТАМИ

Лондон. — Не заздрю комуністам вільних країн. Їх ситуація, після „історичної" промови Хрущова на 20 з'їзді Компартії Совєтського Союзу, була дуже тяжка. Бо довелося протягом короткого часу змінити тактику, навіть звільнити не одного твердого „сталінця" в проводі комуністичних партій і призначити нових людей, щоб виконували нову московську „лінію". Кожний комуніст, здібний думати власним мозком, приходив до переконання, що в самій основі комуністичної доктрини і в совєтській державі є якась вада, якась недуга, що мусіла привести до такого дикого безправства, яке розкрив Хрущов у своїй промові. Коли це визнати, то — хто може ґарантувати, що в СССР знов не появиться „культ особи"?

Революція на Мадярщині дала страшний приклад діяльности „колективного проводу" в чужій, формально незалежній країні, яка захотіла здійснити своє право вибирати такий режим, якого хоче більшість народу. На Мадярщину поїхали з Англії кореспонденти преси всіх напрямків, у тому числі й комуністичної. Звідомлення, які приходили від цих кореспондентів, в один голос твердили, що мадярський народ виступив під прапором демократичних вольностей за хліб і за національну незалежність.

Дописи свого кореспондента Фраєра в Будапешті лондонська комуністична газета „Дейлі Воркер" визнала за неправдиві і не містила їх. Це привело до того, що Фраєр, вернувшися з Мадярщини, заявив свій протест, і вийшов з редакції „Дейлі Воркера". Він заявив, що напише книжку про події на Мадярщині, яких сам був свідком. З Фраєром із редакції „Дейлі Воркера" виступило ще кілька редакторів, і число цих „відступників" усе збільшується. Цікаво зазначити, що Фраєр, бувши в Будапешті під час наступу совєтських танків, мусів переховуватися від московських репресій у „буржуазному" посольстві уряду Її Величности.

Але на конфлікті в редакції „Дейлі Воркера" не скінчилося. До редакції цієї газети щодня надходять заяви про вихід із компартії і протести, чому газета закриває правду про події на Мадярщині або ширить пропаґанду Москви, мовляв, на Мадярщині хотіли захопити владу „фашисти", яких ніби мусіло розбити совєтське військо, „помагаючи мадярським робітникам і селянам".

Протест проти московського імперіялізму перекинувся також на професійні спілки. Професійні спілки в Великобританії творять федерацію, в якій кожна спілка має свій власний статут і свою „політику". Рада Професійних Спілок не може впливати рішальним способом на відносини в окремих спілках. Тому, напр., бачимо, що деякі спілки (найбільша між ними — Спілка Робітників Транспорту і Звичайних робітників) не допускають до виборних посад в організації людей, прихильних до диктатури.

Але в деяких спілках комуністам, як більш організованим, удалося захопити провід, і вони виступають іменем цих спілок з усякого роду політичними заявами в комуністичному дусі. Так, секретарями в профспілці робітників-електриків, в профспілці гірників і в інших ще й досі є комуністи. Однак, здається, їх „царству" приходить край. Дуже прикметним є протест спілки гірників з 22 листопада, висланий до спілки совєтських гірників у Москві, з приводу московської інтервенції на Мадярщині:

„Британські робітники засуджують цю брутальну військову силу і різню мужчин і жінок, які хочуть бути вільними. Ми не обвинувачуємо гірників і робітників за ці криваві діла. Але ми обвинувачуємо політбюро і совєтський уряд".

В листі додано, що совєтські профспілки залежні від уряду, і оскільки вони не протестують проти інтервенції на Мадярщині, то й вони несуть відповідальність за злочини комуністичного уряду.

П. А.

ВІРА

Щовечора лишаєш хату
Коли засне приймний син
І невідомому солдату
Приносиш маків, чи жоржин.

Не передасть мені берізка
Твоїх потаєних думок,
Коли ти біля обеліска
Кладеш зарошений вінок.

Ти будеш вірити довіку,
Що так, сама не знаєш де,
Хтось і твоєму чоловіку
Вінки з поклонами кладе.

ВАСИЛЬ ШВЕЦЬ

Вол. Дорошенко

ВАГА Т-ВА „ПРОСВІТА" В ЖИТТІ УКРАЇНИ

(1)

8-го грудня — це день „Просвіти", великозаслуженого в діях української культури й національного розвитку Товариства, заснованого того дня року 1868-го у Львові. Незадовго, бо всього за два роки, відзначатимемо 90-ліття заснування цього товариства, що на 71-му році своєї вельми корисної діяльности було силоміць знищене на Західній Україні червоним московським окупантом, спадкоємцем царського абсолютизму.

І хоч перед нами ще два роки до згаданого великого ювілею „Просвіти", здається, довгий протяг часу, проте, гадаю, нам слід уже завчасу готуватися до відзначення цієї річниці. А мусимо відзначити його не абияк, а відповідно до того великого значення, яке „Просвіта" мала для всього українського народу, до тієї визначної ролі, яку вона в його житті відіграла.

Доля судила, що „Просвіта" постала у Львові, столиці Галицької волости широкої української землі. В Києві чи Полтаві годі було в тому часі думати про таку установу, бо на Наддніпрянщину насувалися з московської півночі грізні хмари. Царський уряд готувався цілком знищити український рух. Розвиватися українство могло тоді тільки в конституційній Австрії. Але це не значить, що „Просвіта" не має всеукраїнського значення, що її ювілей для неґаличан справа байдужа. Ні! не зовсім байдужа, а рідна й дорога. Рідна вже тим, що це установа українська, створена українськими патріотами на українській території. А що діялося чи діється важливого в одній якійсь частині нашої землі, вже з однієї цієї причини повинно бути близьке й іншим, хоч би воно мало й суто місцеве значення. Але львівська „Просвіта" своєю діяльністю переросла вузькі межі Галичини, а проміння її праці огорнуло всю соборну Україну, ба навіть і ті чужі землі, куди занесла наших людей мачуха доля. Львівська „Просвіта" була зразком української національної культурно-просвітньої організації для всіх українців, де б вони не проживали. Це наша найперша, найосновніша організаційна клітина, первістка з-посеред усіх інших наших народних організацій. Це найперша, первісна організація, яку самочинно творив наш народ на всьому просторі свого заселення, коли тільки політичні обставини не ставали йому на перешкоді. Що більше, „Просвіта" — це мати інших українських товариств чи установ, бо майже всі вони зродилися в її лоні, а потім відокремилися від неї й зачали вести самостійне життя. Це особливо виразно бачимо в історії галицько-української „Просвіти", яка перейшла кілька періодів у своєму розвитку, що їх посестри її в інших країнах уже не переживали, а нав'язували до останньої стадії еволюції.

Спочатку „Просвіта" мала свого роду універсальний характер — установи загальнокультурної — і навчально-просвітньої й науково-дослідницької. Вона мала, з одного боку, просвічувати темну народну масу, а з другого — пізнавати цю масу, вивчати її життя, творчість і звичаї. Між іншим, мала збирати етнографічні матеріяли. Та незабаром, бо вже в 1870 році, за новим статутом, вона переходить виключно до просвітньої роботи. Наукову діяльність перебирає на себе засноване в 1873 р. з участю просвітянських діячів „Товариство ім. Шевченка". Проте, „Просвіта" поза позашкільною освітою займається й шкільною справою, видаючи перші українські підручники для середніх шкіл, аж поки з утворенням у 1881 році „Українського Педагогічного Товариства" ця ділянка відійшла до цієї нової установи. Та крім чисто просвітньої праці, яка виявлялася у виданні популярної літератури й популярних часописів, у засновуванні читалень, бібліотек, провадженні різних курсів й викладів, займалася „Провіта" й господарською, економічною діяльністю, засновуючи при читальнях каси взаємодопомоги, крамниці, майстерні та провадячи школи — торговельну, садівничу й домашнього господарства. Отже, виконувала й ту роботу, яку згодом перейняли від неї спеціяльно економічні, промислові та кооперативні установи — „Народна Торговля", Краєвий Союз Кредитовий, Краєвий Союз Ревізійний, „Дністер", „Сільський Господар" та інші. Словом, на кожному полі народного життя була „Просвіта" справжнім піонером. Тільки заснований у 1864 р. український театр існував під управою касинового Товариства „Руська Бесіда", але зате „Просвіта" опікувалася народними аматорськими виставами, всіляко їм підпомагаючи. В цій цілі видавала навіть спеціяльний журнал „Аматорський театр". Дуже велику увагу приділяла „Просвіта" також бібліотечній справі, влаштовуючи по цілому краю спеціяльні бібліотечні курси для виховування бібліотекарів при читальнях, провадячи пересувні бібліотеки тощо. Задля цього видавала вона й спеціяльний журнал „Бібліотечний Порадник". Визначну діяльність розвинула „Просвіта" взагалі на видавничому полі, видаючи, крім згаданих вище органів, загальнопросвітні часописи — в різних роках під різними назвами: „Письмо з Просвіти", „Читальня", „Народна Просвіта", „Життя і Знання", популярні членські книжечки та календарі і дуже цінну популярну „Господарську Бібліотеку" („Взірцевий Господар"), й загальнопросвітню під назвою „Учітеся, брати мої!" Крім того, видала вона бібліотеку творів українських клясиків під загальною назвою **„Руська Письменність"** (опісля — „Українське письменство") за редакцією проф. Юліяна Романчука, тритомову „Історію української літератури" акад. Мих. Возняка, „Українські думи" акад. Ф. Колесси, „Панщина та її скасування" Ів. Франка і ін. важливі речі.

Загалом видала „Просвіта" в рр. 1868-1928, за які маємо підрахунок, 753 числа різних видань у кількості понад 4 мільйони примірників. В Галичині було 77 філій „Просвіти" й 2640 читалень, а у 1913 р., перед польсько-українською війною, яка сильно відбилася на діяльності „Просвіти" було близько три тисячі читалень „Просвіти" (2869).

Властиво, історію „Просвіти" треба б зачинати на двадцять років скоріше, в бурхливі дні 1848 року, за „весни народів" Середньої Европи, коли порвалися ланцюги абсолютизму, що наклав на неї віденський трактат 1815 року. Тоді прокинулися до нового життя й австрійські українці, що ще зберегли старе національне ім'я з князівських часів. Австрійські русини почували себе частиною великого українського народу, що стогнав під ярмом московських царів, а не якимсь окремим червоноруським племенем, як часто-густо вмовляли в них наші національні вороги або і свої таки перевертні. А прокинувшись до національної свідомости, заходилися австрійські русини будувати й своє політичне та культурне життя.

Тут не місце переповідати події галицько-українського відродження 1848-49 років. Досить сказати, що тоді заснували наші патріоти й освітнє товариство на зразок сербської й чеської „Матиці" та й назвали її також подібним ім'ям „Галицько-руська матиця".

(Кінець буде).

ТРАГЕДІЯ ФРАНКОВОГО МОЙСЕЯ НА СЦЕНІ

Франків „Мойсей" — це трагедія у клясичному розумінні; трагедія людини-пророка Божого, який виконував волю Божу — ведучи свій народ в обітовану землю — і заломився. Він не лише не знайшов признання від свого народу, для якого віддав усе, що мав у житті, але теж не заслужив ласки Божої. Народ відкинув його і прогнав від себе, а Бог не дозволив йому увійти в обітовану землю, хоч цією ласкою наділив його народ. Тут зав'язок драми на зразок античної трагедії, де проти людських сил діють надприродні сили, призначення, якого не завернути.

Тема провідника - пророка — це постійна тема Франкової творчости. Від „Каменярів", в яких вперше звучить цей голос-наказ якоїсь надлюдської сили, що пориває людей до чину, почерез „Поєдинок", де вже точно зарисована постать провідника нєродного з усіма його слабостями, почерез „Івана Вишенського", чи не найкращої з усіх поем Франкових, де провідник зрікається навіть посмертного щастя для служіння народові, до „Мойсея" — що є завершенням повного сюжету провідника - пророка, Франкова творчість виповнена темою „провідник і суспільство". Провідник у розумінні Франка — це трагічна постать, яка не знає ні особистого життя, ні особистого щастя і всіма своїми почуваннями належить суспільству. Що більше, провідник, який бачить дальше і ширше за народ, не знаходить зрозуміння в народі, терпить від нього насміх, але не зрікається свого призначення. Праобразом для цієї теми було само життя Франка, який теж не знайшов зрозуміння у своєму суспільстві і пережив трагічне життя.

Франків Мойсей — це типовий герой грецької трагедії. Він не лише слабий своїми людськими слабощами, які доводять його до відчаю і зневіри, але він теж, як кожний грецький герой, слабий перед надприродними силами, перед призначенням-мойрою. Це та сама тема, що стала зав'язком грецької трагедії Діоніса, який, впроваджуючи свій культ, терпить переслідування і муки, але потім ідеально перемагає; його культ залишається. Якщо прирівняємо, наприклад, трагедії Есхіла, то вони не зразу були висловом драматичної дії, а конфлікт існував у самому відношенні героя до надприродних сил. То ж і Франків „Мойсей" — хоч і поема — це прегарний матеріял для сценічної постанови.

Таку інсценізацію „Мойсея" приготовив Український Театр під управою Йосипа Гірняка в постанові Олімпії Добровольської з нагоди сотих роковин від народження Івана Франка.

Трагедійні властивості поеми „Мойсей" дозволили режисерові вкласти цю поему в символізовані рами грецької трагедії. На сцені приміщено хор, а побіч нього актор, якби перший актор із грецької трагедії. Це рід кантати, тим більше виразної, що в додаток режисер увів справжній хор, якби музичне оформлення у виді флейт із грецької драми. Грецький хор — це деклямація, речитатив і спів. В поставі „Мойсея" введено ще музичне оформлення, побудоване на мельодійності старожидівських напівів. Модерна техніка принесла видобуття повних ефектів від освітлення. Теж і старогрецький „деус екс махіна" модернізований меґафон, але його завдання незмінне: розв'язка трагедійного вузла присудом Єгови. Вся ідея, як у грецькій трагедії: підкреслення релігійного і морального почуття, видвигнення ідеї, у Франка ще й із надзвичайним підкресленням суспільного чинника.

Правда — хоч такий близький сюжет „Мойсея" грецькій трагедії, режисер Олімпія Добровольська йшла в модерністичному напрямі. Це ж новий театр висунув інсценізацію з підкресленням самої ідеї з применшенням уваги для самої театральности. У нас ще „Молодий Театр" Курбаса ставив Софоклового „Царя Едіпа", інсценізував Шевченкового „Івана Гуса", а далі „Березіль" здобув незабутній успіх виставою „Гайдамаків" Шевченка. Та в Курбаса театральність затримували ще ритмічні рухи, стилізовані лінії, майстерність і оригінальність масових сцен. Тут Олімпія Добровольська поставила в осередку слово, і воно переконало.

Вся вистава, як уже завважив Юрій Лавріненко, надто лірична. Якщо зважити, що це трагедія, вона вимагала більше драматизму. Та безперечно це небуденна вистава. Йосип Гірняк — „перший актор" у ролі Мойсея — віддав всю велич цієї постаті кожним дрогненням свого голосу. Його слова „ошукав нас Єгова" в кульмінаційному пункті трагедії зворушили до основ. Побіч майстра Олімпія Добровольська (виконала ролю Азазель через мікрофон) дала показ мистецького володіння словом. Повністю звучали голоси їхніх учнів, головно актора Володимира Змія (Єгова). Між жіночими голосами вибивались артистки Л. Крушельницька, І. Куліш і В. Калин. Доповненням був „хор" акторів у складі (крім згаданих вище) Г. Дерлиця, О. Кириченко, Л. Малинович, М. Василик, І. Шуган, М. Яблонський і М. Дячишин. В хорі, який виступав під вправною рукою Л. Крушельницького, співали: О. Бучковська, О. Колодій, Н. Пашківська, Г. Придаткевич, І. Зам'ятий, О. Марак, В. Ренер, І. Рибальченко, Й. Длябога і С. Шпєх. Вокальне оформлення композитора М. Фоменка створювало настрій, який допоміг на півтори години зачарувати публіку, що виповнила залю по береги. Публіка була справді зачарована величчю поетичного слова і його мистецькою передачею.

(от)

ЗАКЛИК

ГОЛОВНОЇ УПРАВИ ДОБРУСУ

Демократичне Об'єднання б. Репресованих Українців — ДОБРУС у ЗДА, видало в англійській мові Білу Книгу про чорні діла Кремля, 2-й том. Це — вартісна книга: в ній задокументовано найбільший злочин большевицького режиму супроти українського народу — штучний голод 1932—33 років, від якого загинуло понад 6 мільйонів українців. Книга ця має 712 сторінок і містить світлини з тогочасних американських часописів та багато зібраних серед української еміграції фотографій, що перевертають душу своєю жахливою реальністю. Біла Книга складається з праць проф. Долини і покійного проф. І. Дубиниця. В останній подано 236 документальних свідчень очевидців. Цю книгу видано за пожертви багатьох українців. Було немало таких, що сплатили по 100 і 200 долярів. Її розіслано чи вручено безкоштовно членам американського Конґресу та іншим американським політичним діячам, делеґатам ООН, університетським бібліотекам та інш. Частково розповсюджено її серед політичних чинників Англії та інших европейських країн. Але ж решту ми мусимо продати, щоб створити початок пресового фонду для видання наступної дуже актуальної праці.

Тому Головна Управа ДОБРУС-у звертається до всіх українців з закликом — купіть по одному примірникові Білої Книги і подаруйте її публічним бібліотекам чи окремим особам. Нехай вона іде в світ і робить корисний для нас вплив на американську опінію. Події в Угорщині створили для цього сприятливу атмосферу. Мусимо це використати. Ми давали більше, не пожалійте ж і Ви по 7 долярів на це корисне діло. Кому трудно — складіться в двох. Книга ця є по всіх філіях ДОБРУС-у, а також і в українських книгарнях Ню Йорку. Окремо звертаємося до наших заможніх громадян — лікарів, правників, бизнесменів — підтримайте корисну для української справи акцію! Українці з Західньої України! Бог врятував Вас від страхіття того голоду. Нехай же куплена Біла Книга буде виявом Вашої пошани тим, що загинули та співчуттям тим, що перетерпіли, втративши родичів і друзів.

Купуйте Білу Книгу як Різдвяний подарунок для своїх американських та українських знайомих.

За Головну Управу ДОБРУС-у в ЗДА:
Заступник голови А. Гудовський,
В. О. секретар І. Куравський.

✝

Повідомляємо громадянство, що в четвер 29-го листопада 1956 р., в Нюарку, Н. Дж., по довгій і важкій недузі в 68 році життя помер

бл. п. Д-р ІВАН ТУРЯНСЬКИЙ

учасник студ. процесу „101" у Львові, б. член Українського Військового Комітету у 1918 році у Львові, старшина УСС, адвокат і громадський діяч в Коломиї, член і організатор культурних і господарських установ, довголітній голова Укр. Нац. Демократичного Об'єднання Коломийщини. На вільній землі Вашинґтона активний член управ українських установ „Самопоміч", „Січ", „Об'єднання б. Вояків Українців Америки" і прочих.

Похорони при великій співучасті громадянства, друзів б. УСС-ів, б. Вояків У.Г. Армії, делеґатів місцевих установ відбулися в суботу, дня 1-го грудня 1956 р., з похоронного заведення в Нюарку на цвинтар Евер Ґрін.

Управа ОбВУА — відділ в Нюарку

В четверту річницю смерти

бл. п. м-ґра ТАДЕЯ ҐАВДЯКА

гімназійного професора з Дрогобича

відправиться

СЛУЖБА БОЖА

З ПАРАСТАСОМ

В СЕРЕДУ, ДНЯ 19-го ГРУДНЯ 1956 Р.,

о годині 7:30 рано

в грек. кат. Церкві св. Духа

в Честері

про що повідомляють і до участи запрошують

МИХАЙЛИНА ҐАВДЯК — Vieira
ОКСАНА ҐАВДЯК — Vieira

✝

В другу болючу річницю смерти нашого Найдорожчого Мужа, Батька і Дідуся

бл. п. АНДРІЯ КУЧЕРА

буде відправлена ЗАУПОКІЙНА СЛУЖБА БОЖА з парастасом в четвер, 13-го грудня 1956 р., о год. 8:30 рано в укр. грек. кат. Церкві св. Юрія при 7-ій вул., в Ню Йорку.

На цю сумну Богослужбу запрошує Приятелів і Знайомих Покійного

МАРІЯ КУЧЕР, дружина.

В першу річницю смерти

бл. п. ТЕОДОЗІЯ БУНДЗЯКА

буде відправлена

ЗАУПОКІЙНА СЛУЖБА БОЖА

в середу 12-го грудня, о год. 7:30 рано

в укр. грек. кат. Церкві св. Івана Хрестителя, Newark, N. J.

РІДНЯ

ПОДЯКА

Цією дорогою дякуємо Всім, що причинилися до звеличання пам'яті

бл. п. Мґр. фарм.

Марії Марти з Терлецьких Візерканюк,

що відійшла у вічність дня 24-го жовтня 1956 р.

Дякуємо Всечеснішому Духовенству за відправлення Парастасу, Панахиди і Служби Божої, як також за супровід тлінних останків на місце вічного спочинку.

Дякуємо Приятелям, Друзям та всім Знайомим, що зложили вінки, квіти і жертви на Служби Божі та переслали слова співчуття, які піддержали нас у нашому горю.

Дякуємо похоронному заведенню М. Насевича за переведення похорону та допомогу в полагодженні всіх формальностей.

Рівнож щиро дякуємо Всім, які своєю присутністю в церкві та на цвинтарі причинилися до звеличання похоронних обрядів.

Горем прибиті:

ВОЛОДИМИР ВІЗЕРКАНЮК, муж
ЗЕНОВІЯ ТЕРЛЕЦЬКА, мати
ЯРОСЛАВ ТЕРЛЕЦЬКИЙ, брат
ІРИНА ТЕРЛЕЦЬКА, братова
і Родина.

Филаделфія, 28-го листопада 1956.

НА ДОПОМОГУ ЗАЛИШЕНЦЯМ

Панство М. і М. Мосори, О. і Я. Олесницькі й А. і Л. Лапичаки з Нюарку зложили по $4.00 (разом $12.00) на допомогу залишенцям в Австрії замість квітів на могилу бл. п. Степана Галя.

• ПОВІДОМЛЕННЯ •

Просимо Вп. Учительський Збір, Учениць та Учнів колишньої Української Народньої Школи імени Митрополита Андрея Шептицького в Реґенсбурґу, Німеччина, надіслати свої точні адреси для встановлення з нами зв'язку. Ближчі інформації подамо листовно по одержанні адреси.

Юрій Теодорович,
кол. управитель школи
Юрій Яримович,
кол. вчитель
842 N. Hoyne Avenue
Chicago 22, Illinois

Українські Часописи в Західній Европі, Південній Америці та Австралії просимо про передрук.

З НАШИХ БУДНІВ

ТРОХИ ПРО КОНЦЕРТИ І ПУБЛІКУ

Питаю недавно Шановного голову Хору „Думка":

— Як заповідається ваш Концерт?

— Дуже добре! — скрикнув захоплено п. Голова. — Маємо гарну програму, маємо найкращих, яких можна було знайти, солістів та акомпаніяторів, — тільки (зідхнув) не знати, чи публіка прийде . . .

Це є той вічний страх, що переслідує тепер часто наших артистів, дириґентів, комітетових та інших аранжерів імпрез: „Чи публіка прийде?" Ой, химерний народ, наша публіка! Вже й не знати — чим її вдоволити. Часом підтримає таке підприємство, що не варте свічки й огарка, іншим разом, під час найкращої імпрези, заля світить пусткою.

А яка морока з репертуаром! Вставите, наприклад, до програми концерту нових, чи т. зв. модерних композиторів — то народ плаче за старими. А поставите старих — тоді крик, нарікання: „Та вже досить того Матюка і Воробкевича — давайте щось нове!" „Тяжкий і невдячний „джаб" бути дириґентом українського хору! „Клінування" в шпиталі, чи в готелю — то ще з маслом каша.

Ех, нема-то, як колись бувало по наших таборах! Народ пер, мов несамовитий, на кожну імпрезу, заповняв масово неопалені — холодні ґаражі й баварські конюшні, люди по десять разів ходили на ті самі вистави „Мамая", чи концерти Бандуристів, з ентузіязмом оплескували виконавців, на руках їх, просто, носили!

Де поділися ті всі палкі ентузіясти і прихильники театру, музики, пісні та інших муз? . . Хочеться вірити, що не всі закам'яніли довкола телевізорів, що не всі шукають розваги по польських, чи німецьких кінах і що велика громада любителів української пісні прийде в цю неділю послухати наших „думкарів" до Стайвезант Гайскул.

Буде що послухати, але й буде на що подивитися! Шановні пані і панянки, ви лише зверніть ласкаву увагу на фото хору „Думка" виставлене у сінях Українського Народного Дому. Подивіться, що то за орли та соколи! Тільки де-не-де блисне мудра голова якогось старшого ветерана, а решта — саме юнацтво і парубоцтво!

При цій нагоді дозволю собі пригадати Вш. Метрополітанцям, що на другу неділю 16-го грудня ц. р., теж будемо мати неабияке артистичне свято: самостійний Концерт славного нашого скрипаля, композитора, професора музикології в Миррей Стейт Каледжі, Романа Придаткевича!

При фортепіяні — дочка композитора, всім нам добре відома панна Ганнуся Придаткевич, яка вже так „вросла" в наше музично-театральне середовище, що багато людей уважає її „скиталкою", не тут народженою українкою, з чого панна Ганнуся, розуміється, дуже горда.

Цю артистичну пару батька-скрипака і доню-піяністку прийдемо щиро привітати та послухати до Джуньйор Гайскул при Евню „С", на другу неділю.

Якщо комусь „помішаються" (як звичайно буває!) дати і школи, то, в цьому випадку, воно не велика шкода, бо на обидвох Концертах варто бути.

Ікер.

● ПРАЦЯ ● ● Help Wanted—Male ●

Nationally known Chicago Firm offers new opportunities

ELECTRICAL — MECHANICAL
• ENGINEERS and • DESIGNERS
Salary Open

Experienced in Commercial, Industrial & Institutional Type Buildings with Air Conditioning, Plumbing, Heating or Electrical Applications.

Write us today for a chance to start using all of your engineering knowledge and intelligence. Your reply will be held in confidence.

Write to:
Box 100, (Room 914) 79 W. Monroe, Chicago 3, Illinois

МАШИНІСТИ
MILLING HANDS
PLANER HANDS
SURFACE GRINDERS
ENGINE LATHE
TURRET LATHE
TOOL & CUTTER GRINDERS
Висока платня.
MOREY MACHINERY CO., Inc.
4-57 26th Ave., Long Island City
Tel. AStoria 8-8850, Ext. 14.

● Business Opportunity ●

ЛАНЧОНЕТА
добре поставл. бизнес, рент $50, ліз на 4½ р., рухлива евеню, індустріяльна і мешканева околиця.
FO 4-9692
перед год. 6-ою веч.

Купуйте в підприємствах що оголошуються в „Свободі“

● PROFESSIONALS ●

DR. ANNA MESSING
ЛІКАР З ВАРШАВИ
Косметика, лікарське усунення всіх вад цери, зайвого волосся, зморщок, "Facial Uplift" без операції.
Приймає після умови.
Телеф.: PLaza 7-1282
130 West 57 St., New York City

● MISCELLANEOUS ●

МАЛЮВАННЯ
внутрі — ззовні
1-клясне виконання.
Найліпші матеріяли.
Тапети
готові до наклеювання.
A & B PAINTING CO.
IVanhoe 6-6262
Uniondale, N. Y.

Bleyle
Камізельки і плетені жакети. Мужеське і жіноче спідне білля.
Дощевики.
LODEN FREY — МЮНХЕН
на холодні і вогкі дні:
ВОВНЯНІ ПЛАЩІ І КУРТКИ.
Улюблене Schiesser Macco — спідне білля для жінок і мужчин.
WM. LANDMESSER & SON
1653 SECOND AVENUE
NEW YORK CITY
(між 85 і 86 вул.)
Tel.: RE. 4-2106

Коли Вам пухнуть ноги пробуйте
BELAROPEOL OINTMENT
4 унції $3, 12 унцій $6.
На початок 1 унція $1.
Можна одержати
FOEN SANITEX CO.
303 4th Ave., New York City

VILLAGE TUTOR SERVICE
Спеціяльна праця в приготуваннях до одержання громадянства — паперів і інш. Найлегші методи. Вступні вимоги до High School і College. Гарантія успіху.
WA 5-3569

Stomach Tea (Garfo чай)
Здоровий, цілющий, приладжений з багатьох чудових зел. Заживати: одна чайна ложечка на кубок кипячої води, залишити на 15 хвил. Заживати перед сніданням або свиданням — до вподоби з медом або цукром. Приносить полегшу відразу. Пишіть або телефонуйте:
GARFINKELS PHARMACY
141 Ave. A. New York City
AL 4-4993

● КІМНАТИ ●

ДО ВИНАЙМУ
УМЕБЛ. КІМНАТА
з окремою купальнею. Спільна кухня, фриджидер. $25 місячно.
Зголошення 8-10 веч.
UN 5-8202

● РІЗНЕ ●

АРКА
48 Іст 7-ма вул. в Ню Йорку
(тел. GRamercy 3-3550)
вже виконує замовлення на
КУТЮ, МАК, МЕД, ГРИБИ

МЕТА УКРАЇНСЬКА ЮВЕЛІРНА КРАМНИЦЯ
236 E. 14th ST. NEW YORK 3, N.Y. TEL. OR4-2590
ВИКОНУЄ ПОШТОВІ ЗАМОВЛЕННЯ ШВИДКО, ТОЧНО І ДЕШЕВО!

Новововідкрита українська
ЮВЕЛІРНА КРАМНИЦЯ
ECONOMY
JEWELRY COMPANY, Inc.
335 E. 14th St., New York City
Tel. GRamercy 5-7430
Чистить годинники з гарантією на 1 рік тільки за $2.95.

● КНИЖКИ—КАРТКИ ●

РІЗДВЯНІ КАРТКИ
кольорові
4 серії, нове видання, 12 штук з коверт. $1.00, 25 штук з ков. $2.00. Прошу замовляти:
REV. M. ANTOCHY
(St. Nicholas Church)
1927 Fifth Street N. E.
Minneapolis 18, Minn., USA.

„ГОВЕРЛЯ“
41 E. 7th St., New York 3, N. Y.
ВИСИЛАЄ Різдвяні картки (13 за $1.00). Стін-Календарі (4 за $1.20, Кишен. Календарці (3 за $1.00) усім хто замовить і вишле гроші!

● REAL ESTATE ●

НА ПРОДАЖ
2-род. муров. дім, також 2-поверховий мурований фабричний будинок в Ridgewood, N. Y.
TRIDENT REALTY CO.
100 — 2nd Ave., New York 3, N.Y.
Tel. GR 3-3830

4-РОД. МУР. ДІМ
олив. огрівання, модерна кухня. жадає $17,000, 1 бл. до сабвею. $5,000 готівки.
Wm. CHUPA
240 E. 6th St., New York City
OR 4-5340

Спорт

ЗАГАЛЬНЕ ЗІБРАННЯ СУАСТ — СХІД

Річне Загальне Зібрання членів СУАСТ—Схід відбудеться у суботу, 15 грудня 1956 р., в год. 5-тій веч., в канцелярії Українського Технічного Інституту, 320 Іст 14 вул. (між 2-гою й 1-ою Евню) з таким порядком нарад:

1. Відкриття.
2. Відчитання протоколу з останніх Загальних Зборів.
3. Звіти Управи й ланкових; дискусія над звітами.
4. Вибір нової Управи.
5. Поточні справи.

Управа СУАСТ — Схід.

● **В Антарктиці**, під Південним бігуном, американська військово-наукова дослідна експедиція почала промощувати через льодовики 30-милевий „гайвей“. Як повідомляють кореспонденти, для цієї праці американське військо має три засоби: 1) динаміт, 2) гелікоптери і 3) відвагу.

● MISCELLANEOUS ●

ПАЧКИ ДО ЕВРОПИ
І ВСІХ ЧАСТИН СВІТУ
Гарантована достава
Матеріяли на убрання, плащі і сукні, полотна на постіль та білизну, живностеві пачки і всілякі лікарства.
Мито за посилки платиться у нас і Ваші рідні і знайомі не платять вже при одержанні посилки нічого.
ПИШІТЬ ПО КАТАЛОГИ.
J. NAWROCKI AGENCY
617 Grove St., Irvington 11, N.J.

ПОСИЛАЙТЕ ПАЧКИ СВОЇМ РІДНИМ ДО ЕВРОПИ!
Доставляємо без мита, забезпечення.
Принимаємо:
- Уживану й нову одіж
- Матеріяли, шкіру на обув'я
- Ліки й харчі.

В нашім цінинку великий вибір різних посилок з одежею і харчами.
За інформаціями пишіть:
AMERPOL ENTERPRISES
11601 Jos. Campau Ave.
(Головне бюро)
6618 Michigan Ave.
(Філія)
Detroit, Michigan
Tel. TO 8-0382

Короткі Вісті

● **Гелен Тірні** з Брукліну, 43-річна вдова і мати десятьох дітей, внаслідок експльозії, що сталася в порті, втратила 9-річного сина Чарлза. 12-річному синові Робертові внаслідок експльозії пошкоджено вухо, а 14-річний син Денні лежить в шпиталі з пораненою ногою. Ця жінка перетерпіла вже цілий ряд нещасть. П'ять років тому помер на серце її чоловік, через 6 місяців після його смерти згорів її дім, а незабаром після того одну її дитину переїхало авто.

● **Грецький прем'єр** Караманліс приїхав з візитою до югославського Тіта. Внаслідок совєтської інгеренції на Мадярщині та перекидання совєтських дивізій до Болгарії, Греція і Югославія пригадали собі так званий Балканський пакт, який завмер був після погіршення грецько-турецьких взаємин у зв'язку з Кипром, де турецька меншість противиться грецькому визвольному рухові. Тіто і Караманліс мають вирішити справу затіснення співпраці між Грецією і Югославією для спільної оборони проти Москви.

● **В Індії** прийнято закон, згідно з яким заборонено проституцію і закрито всі існуючі до цього часу леґальні публічні доми. Намовляння жінок до проституції карається тепер як кримінальний злочин. — Другим аполітичним цікавим заходом індійського парляменту є охорона різного роду дикої звірини від повного винищення її мисливцями, здебільша чужинцями. Звірина втікає щораз глибше в джунглі, і деяким родам звірів загрожує повне винищення.

Glenn Ford, as the Army Captain put in charge of an Okinawan village, finds his job a pleasant one, due largely to the attentions of lovely geisha girl, Machiko Kyo. The scene is from M-G-M's "The Teahouse of the August Moon," co-starring Marlon Brando in the CinemaScope filmisation of the great Broadway comedy hit. Much of the picture was filmed on location in Japan.

● КУРСИ-НАУКА ●

УВАГА!
ТЕХНІЧНА ШКОЛА
Запишіться зараз на курси АВТОМЕХАНІКІВ І ЇЗДИ!
Cars for Road Test
GRamercy 7-8951
Залож. в 1916 р.
ШКОЛА ЇЗДИ
ДЕННІ И ВЕЧІРНІ КУРСИ!
Фахові інструктори під знаменитим керівництвом Директора
LEONA TYCHNIEWICZA
Drive new cars hydramatic fluid and standard drives
Закінчений в нас курс впливає на одержання лайсенсу.
METROPOLITAN
Auto School
155 — 2nd Ave., бл. 10th St.
NEW YORK, N. Y.

● MISCELLANEOUS ●

ШКІРА

ВЖЕ ОПАКОВАНА! — КУПІТЬ І ШЛІТЬ ВАШИМ РІДНИМ В ЕВРОПІ.

ШКІРА на чоботи

• Купуйте прямо по гуртовій ціні. Одержите найкращу шкіру на верхи і золі, яка є в нашій країні, по гуртовій ціні.

ЗАМОВЛЯЙТЕ СПЕЦІЯЛЬНІ
ПАКУНКИ
З ШКІРОЮ
(великий розмір)
в яких є матеріяли на верхи, золі, футрівка і шкіра до викінчування. — Чорний колір.

ШКІРА НА ВИСОКІ ЧОБОТИ	Ціна шкіри, яку висилаємо до Вас	Ціна шкіри з висилкою до Европи вкл. пошт. оплату, мито і пересилку.
1 пара	$13.00	$32.00
2 пари	$25.00	$50.00
3 пари	$35.00	$67.00
4 пари	$45.00	$82.00

Ми можемо висилати спеціяльні пакунки з шкірою прямо до Европи, через аґента з дозволом в нашому місті. Ціни включають всі митні оплати, всі кошти пересилки і контролі та забезпечення ґарантії достави.
Замовляйте сьогодні або зайдіть оглянути.
ВІДКРИТО ЦІЛИЙ ДЕНЬ В СУБОТУ.
Connecticut Leather Co.
75 WINDSOR ST. HARTFORD, CONN.
Телефон: Jackson 2-2251

● РОЗШУКИ ●

Пошукую **БОГДАНА ГЕВИША**, який 25-го березня 1945 виїхав з села Гушанки, пов. Тернопіль. Хто знав би щонебудь про нього, прошу писати на адресу:
MICHAEL OSADCZUK
1172 Ridgeview Drive
Cleveland 31, Ohio

Пошукую
Д-р Дарію **РИЖЕВСЬКУ**.
Маю вістку і знимки зі Львова для Вас.
СТЕФАНІЯ СТАХНІВ
1948 Hickory Grove Ave.
Racine, Wisc.

Пошукую 38-річного сина **ЮРІЯ ЗВАРИЧА**, що пропав під Бродами. Хто мав би яку вістку, прошу писати на адресу:
ANTON ZVARYCH
826 Tripoli Street
Pittsburgh 12, Pa.

ЙОСИПА ЗАЛУЦЬКОГО, сина Луки зі села Сільце Підгаєцьке, повіт Підгайці пошукує Степанія Чупровська. — Також Степана і Роману Максимович — дітей Олекси або Іваськевича Михайла Демковича. Важні інформації має для них:
ЄВГЕНІЯ ОРЛЯН (з Цєнків)
52 Wade Street,
Jersey City, N. J.

Пошукую сестру Марію **НЕСТИР**, що вийшла заміж за Івана Треско, з села Ріпяна, пов. Турка над Стрим. Я приїхав недавно з Німеччини. Моя адреса:
ЛУЦЬ НЕСТИР
Valley Forge
Military Academy
Wayne, Pa.

Пошукую **ПЕТРА ГАРАСИМА** з села Мацьковичі, повіт Перемишль. Маю відомість про його Маму. Хто знав би про нього, або він сам, прошу писати на адресу:
MICHAEL POSIKO
29 Kelly St., Rochester 5, N. Y.

Пошукую вуйка Теодора **КАЧУРЧАКА**, який правдоподібно знаходиться в Elizabeth, N. J., який походив з села Бандрів Галичина. Прошу відгукнутися на подану адресу:
IWAN FOROSHIWSKY
354 Ashburton Ave.
Yonkers, N. Y.

НА СВЯТА! НАЙНОВІШІ НА СВЯТА!
КОЛЯДИ НА ПЛАТІВКАХ
ТИХА НІЧ, СВЯТА НІЧ —
у виконанні Бандуристів.
В'ЯЗАНКА КОЛЯД З ОРКЕСТРОЮ —
хор „Думка“ Ню Йорк.

78 RPM — Ціна $1.25 — 10"

622. Тиха ніч, Свята ніч
Небо і земля, у виконанні Бандуристів під кер. Р. Левицького.
621. В'язанка українських коляд з оркестрою—у вик. Хору „Думка“ в Ню Йорку
515. Дзвонять дзвони — (Кашубинський-Недільський)
Бог Предвічний — (Людкевич-Недільський), вик. Хор „Думка“ — Ню Йорк, Дир. О. Микитюк
Херувими Свят — Жіночий Хор „Боян“ — Ню Йорк, Дир. І. Недільський.
516. Бог ся раждає — (Нижанківський) — Хор „Сурма“ — Львів, Дир. Іван Охримович
Вістку голосить — Жіночий Хор „Боян“ — Ню Йорк, Дир. І. Недільський
517. Новая радість світу — Жіночий Хор „Боян“, — Ню Йорк, Дир. І. Недільський
Бог природу — (Нижанківський) — Хор „Сурма“ — Львів, Дир. Іван Охримович
518. Нова радість стала — Міш. Хор „Боян“ — Рачестер, Дир. К. Цепенда
На небі зірка — Жіночий Хор „Боян“ — Ню Йорк, Дир. І. Недільський
519. По всьому світі — Жіночий Хор „Боян“ — Ню Йорк, Дир. І. Недільський
Ой, видить Бог — Митрополичний Хор — Варшава
520. Не плач Рахиле — (Т. Купчинський — М. Колесса), вик. Хор „Думка“ — Ню Йорк, Дир. О. Микитюк; Сольо: Баритон О. Стецура
Нова рада стала — (Дмитро Котко) вик. Хор „Думка“ — Ню Йорк, Дир. О. Микитюк

2. На Йорданській Річці — Капеля Бандуристів
Святі сиділи — В. Божика, ціна 75¢
82. Щедрівка — (ціна 75¢)
Дударик - Щедрик — Хор „Думка“.
119. Нині Адаме, український церковний хор
Предвічний родився — ціна 75¢.

На складі багато-багато нових, гарних танкових платівок.

• Повищі платівки висилаємо поштою за попереднім надісланням грошей. В ЗДА висилаємо рівно ж за післяплатою.
• При замовленнях 6 платівок і більше — порто в ЗДА оплачує „Свобода“. Менших замовлень не виконуємо.

ПЛАТІВКИ ВИСИЛАЄМО ДО ВСІХ КРАЇН.
ЖАДАЙТЕ ПОВНОГО КАТАЛОГА — БЕЗПЛАТНО!
Посилку з платівками одержите через фірму „АРКА“.
Замовлення надсилати:
"SVOBODA", 81-83 Grand St., Jersey City 3, N. J.

EVergreen 3-4450
MAPLE COAL & COKE Co.
ANTHRACITE — FUEL OIL — BITUMINOUS
OIL BURNERS — SALES and SERVICE
72-74 Box Street
Brooklyn 22, N. Y.
Deliveries to
MANHATTAN • BRONX • QUEENS
Власник Т. КУДЛАК

УВАГА! НЮАРК І ОКОЛИЦЯ! УВАГА!
► У МІСТІ НЮАРКУ ВІДКРИТА НОВА ◄
КРАМНИЦЯ ДЛЯ ВИСИЛКИ ПАКУНКІВ
ДО ВСІХ КРАЇН ЕВРОПИ.
- Висилаємо поживу, нову і ношену одежу, суконні, шкіряні і текстильні вироби, медикаменти і т. п. Вишліть своїм рідним і знайомим!
- Пакунки будуть доставлені до місця призначення протягом шости тижнів. Посилки вислані повітряною поштою будуть доручуватися протягом 7-10 днів.
- Висилаючий одержить особисту посвідку від відборця пакунка. Висилки пакунків і доручення ґарантується.
- Всі посилки повнотою оплачується тут включно з митом. Той, що одержить пакунок не буде нічого доплачувати.

КАНЦЕЛЯРІЯ ВІДКРИТА КОЖНОГО ДНЯ ВІД 9-ої ГОД. РАНКУ ДО 6-ої ГОД. ВЕЧОРОМ
В СУБОТУ ВІД 9-ої РАНО до 4-ої ГОДИНИ ПОПОЛУДНІ.
PACKAGE EXPRESS CO.
314 MARKET STREET NEWARK, N. J.
Тел.: (Newark) Mitchell 2-2452
Зверніть увагу на нову адресу!
(Біля Пенсилвенія станції в місті Нюарку).

ТЕПЕР ВИ МОЖЕТЕ ОЩАДЖУВАТИ В ДВОХ БЮРАХ
ГОЛОВНЕ БЮРО
Parma Office: 5839 Ridge Rd.
(Corner ALBER AVE.)
УКРАЇНСЬКЕ БЮРО
W. 10 St. & Professor Ave.
The PARMA SAVINGS Co. of CLEVELAND
Ощадності асекуровані до $10,000.00.
•
Принимаємо ощадності й поштою.
Виплачуємо ощадності також і поштою, а навіть телеграфічно.
► СКОРА И СОЛІДНА ОБСЛУГА ◄
Головне бюро відкрите в суботу від 9:30 — 1 по пол.
•
Піддержуймо свої підприємства!

УКРАЇНСЬКА ФУТРЯНА ФІРМА
виготовляє на замовлення нові футра та переробляє уживані футра по найновіших фасонах.

ЖАКЕТИ
НАКИДКИ
СТОЛІ

ПРИСТУПНІ ЦІНИ.
•
ДОГІДНІ СПЛАТИ.

КУНИЦІ
КАМІННІ І ЛІСОВІ
МІНКИ
СОБОЛІ

J. WUJKIW, Inc.
MFG. FURRIERS
111 E. 7th ST., NEW YORK 9, N. Y. — Tel. Spring 7-8710

BALTIC EXPRESS CO.
200 West 72nd Street, New York 23, N. Y. — TRafalgar 7-6611
Ґарантія достави.
ПАЧКИ ДАРУНКИ ДО ВСІХ КРАЇН СВІТУ З ОПЛАЧЕНИМ ТУТ МИТОМ.
Рахунки за пачки замовлені поштою висилаємо
до 24 годин
Ми не тільки обіцюємо, але виконуємо.
Висилці кожної пачки присвячується спеціяльну увагу.
Все пакується на місці. Достава триває приблизно 2 місяці;
летунською поштою приблизно 2 тижні.
ПАЧКИ ВИСИЛАЄТЬСЯ ЩОДЕННО.
Переконайтеся самі.
Пишіть за каталогом цін і ближчими інформаціями.

ІВАН КОВАЛЬЧИК
FUNERAL HOME
COMPLETELY AIR CONDITIONED
ЗАЙМАЄТЬСЯ ПОХОРОНАМИ В СТЕЙТІ
Ціни приступні для всіх
NEW JERSEY
Обслуга чесна і найкраща. У випадку смутку в родині кличте як в день так і в ночі:
JOHN KOWALCHYK
129 GRAND STREET,
cor. Warren Street,
JERSEY CITY 2, N. J.
Tel. HEnderson 4-5131

Lytwyn & Lytwyn
UKRAINIAN FUNERAL DIRECTORS
AIR CONDITIONED
Обслуга Щира і Чесна
Our Services Are Available Anywhere in New Jersey
801 SPRINGFIELD AVENUE
IRVINGTON, N. J.
NEWARK, N. J.
ESsex 5-5555

ІВАН БУНЬКО
УКР. ПОГРЕБНИК
Обслуга чесна і найкраща
ЦІНИ ПРИСТУПНІ
John Bunko
Licensed Undertaker & Embalmer
REASONABLE PRICES
437 EAST 5th STREET
New York City
Telephone: GRamercy 7-7661

ПЕТРО ЯРЕМА
УКР. ПОГРЕБНИК
Займається похоронами в BRONX, BROOKLYN, NEW YORK і ОКОЛИЦЯХ
Контрольована температура, Модерна каплиця до ужитку даром.
Peter Jarema
129 EAST 7th STREET
NEW YORK, N. Y.
Tel. ORchard 4-2568

Найкращий дарунок на Свята для Батька, Сина, Приятелів виберете в
DUNLEY HAT SHOP
14 SAINT MARK'S PLACE, NEW YORK CITY
(Іст 8 вул., між 2-3 Евеню)

має на складі великий вибір осінніх і зимових **КАПЕЛЮХІВ від $4.95** та більше. Маємо також великий вибір фільцових велюрових капелюхів найкращої якости в різних кольорах і найновіших фасонах власного виробу та відомої марки капелюхи **KNOX**.

Кожний капелюх ґарантований. Куплений в нас капелюх чистимо фабричною методою.

Пригадуємо, що у нашому відділі **МУЖЕСЬКОЇ ҐАЛЯНТЕРІЇ** першої якости різнородні сорочки, знаної марки **"JAYSON"**. Хто купить тепер цієї марки білу сорочку Whitehall Shirt в ціні $3.95 одержить блянкет і щасливе число в нагороду якого є жіноче мінкове футро вартости $4,000 і 99 інших вартісних нагород. Зайдіть тепер — цей контест важний до 31-го грудня 1956 р. — Всі сорочки ґарантовані в пранні. У великому виборі також: дощевики, парасолі, імпортовані светери, краватки, шкарпетки, паски, шалики й інші зимові речі.

Просимо зайти і переконатись про високу якість матеріялу та низьку фабричну ціну. — Говоримо по-українськи. — Даром гарні календарі на 1957 р.

—► Отворено щоденно до 8-ої веч... в суботи до 10:00 ◄—